

The
Economist

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μία (όχι και τόσο ευόωινος) ανάλυσις ἐνὸς ἐπικαίρου προβλήματος

ΤΙ ΕΠΙΦΥΛΑΣΣΕΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΕΩΡΓΙΑΝ
Η ΕΝΤΑΞΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑἩ Κοινὴ Ἀγροτικὴ Πολιτικὴ καὶ αἱ πιθαναὶ ἐπιπτώσεις
τῆς ἐπὶ τῶν ὑποψηφίων νέων κρατῶν - μελῶν τῆς ΕΟΚ

Ὅλες οἱ χώρες ποὺ ἐνδέχεται νὰ γίνουν κάποτε μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος καὶ ἤδη κτυποῦν τὴν πόρτα τῆς — Ἑλλάς, ἡ Τουρκία, ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία — ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν γεωργία καὶ τὸ ἐμπόριο τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅτι τὰ τωρινὰ κράτη-μέλη τῆς ΕΟΚ. Ὅμως ἡ Κοινὴ Ἀγροτικὴ Πολιτικὴ (ΚΑΠ) δὲν εἶναι καθόλου βέβαιο ὅτι θὰ ἀποδειχθῆ «ἀμύγις εὐλογία» γιὰ τὶς χώρες αὐτές, ἂν ἐνταχθοῦν στὴν ΕΟΚ, ἐνῶ καὶ γιὰ τοὺς Ἑννέα ἐταίρους τυχὸν μεγαλύτερη ἔμφασι στὴν γεωργία μέσα στὰ πλαίσια μιᾶς διευρυμένης Κοινότητος εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι θὰ ἔχη σὰν ἀποτέλεσμα τὴν αὐξησὶ τῶν ἐπιβαρύνσεων ποὺ ἤδη συντελεσθῆκε ἡ ΚΑΠ.

Κύρια ἀποστολὴ τῆς ΚΑΠ εἶναι νὰ ρυθμίσῃ τὶς τιμὲς καὶ νὰ ἐλέγχῃ τὴν «ροῆ» τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων (Κοινοτικῶν καὶ εἰσαγομένων) πρὸς τὴν ἀγορὰ τῆς Κοινότητος, ὥστε νὰ διατηρῆ τὶς τιμὲς αὐτὲς σταθερές. Τὴν δεκαετία τοῦ 1960, οἱ τιμὲς τῆς ΚΑΠ ἦσαν πολὺ ὑψηλότερες ἀπὸ τὶς τιμὲς τῆς παγκόσμιας ἀγορᾶς.

Μετὰ τὴν «ἐκρηξί» τῶν διεθνῶν τιμῶν τῶν δημητριακῶν, τὸ 1973 καὶ 1974, μερικὲς ἀπὸ τὶς τιμὲς τῆς Κοινότητος κατέληξαν νὰ βρισκῶνται κάτω ἀπὸ τὰ διεθνή ἐπίπεδα καὶ παρέμειναν ἐκεῖ χάρις στοὺς φόρους ποὺ ἐπεβλήθησαν στὶς ἐξαγωγὲς τῆς ΕΟΚ, πράγμα ποὺ ἀπέτελεσε «δῶρο» γιὰ τοὺς καταναλωτὰς. Αὐτό, ὅμως, δὲν ἦταν δυνατόν νὰ διαρκέσῃ γιὰ πολὺ. Κατὰ γενικὸ κανόνα, ἡ ΚΑΠ ἀποσκοπεῖ στὴν διατήρησι τῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, ποὺ παράγονται στὴν Κοινότητα, σὲ ἐπίπεδα ἐλαφρῶς ἀνώτερα τῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, ποὺ εἰσάγει ἡ Κοινότης ἀπὸ τρίτες χώρες. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὰ μέλη τῆς ΕΟΚ ποὺ ἔχουν «ἐλλειμματικὸ ἰσοζύγιον» τροφίμων (δηλαδὴ οἱ γεωργικὲς εἰσαγωγὲς τοὺς ὑπερβαίνουν τὶς γεωργικὲς ἐξαγωγὲς τοὺς) βγαίνουν ζημιωμένα ἀπὸ τὴν ΚΑΠ, ἀφοῦ εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ πληρῶνουν περισσότερα — εἴτε στοὺς ἄλλους παραγωγούς τῆς Κοινότητος, εἴτε στὰ ταμεία τῆς ΕΟΚ ὑπὸ μορφὴν φόρων — ἀπ' ὅ,τι θὰ δαπανοῦσαν ἂν ἀγόραζαν τὰ τρόφιμά τους ἀπὸ τὴν φθηνότερη πηγὴ στὴν παγκόσμια ἀγορὰ. Ἐξ ἄλλου, τὰ κράτη-μέλη ποὺ ἔχουν «πλεονασματικὸ ἰσοζύγιον» τροφίμων (δηλαδὴ ἐξάγουν περισσότερο ἀπ' ὅ,τι εἰσάγουν) θὰ πρέπει νὰ εἶναι οἱ κερδοσήμενοι. Τὸ κέρδος τοὺς συνίσταται στὴν διαφορά μεταξὺ τῆς τιμῆς ποὺ θὰ εἰσέπρατταν στὴν διεθνή ἀγορὰ καὶ τῆς τιμῆς ποὺ τοὺς ἐξασφαλίζει ἡ ἀγορὰ τῆς Κοι-

νότητος (ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ ἡ εἰσφορά τοὺς στὶς δαπάνες τοῦ Κρινοτικοῦ προϋπολογισμοῦ γιὰ τὴν διατήρησι τῶν τιμῶν).

Γενικά, ὅμως, ὅλα τὰ μέλη τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς χάνουν — ἔμμεσα — ἀπὸ τὴν ΚΑΠ, ἀφοῦ οἱ τεχνητὰ ὑψηλὲς τιμὲς τῆς ἐνθαρρύνουν τὴν χρησιμοποίησι στὸν ἀγροτικὸ τομέα κάθε μιᾶς ἀπὸ τὶς ἑννέα χώρες περισσοτέρων πόρων ἀπ' ὅ,τι εἶναι οἰκονομικῶς σκόπιμο καὶ ὀρθό.

ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΒΓΗ ΧΑΜΕΝΟΣ. — Ἀπὸ τὰ νέα ὑποψήφια μέλη τῆς ΕΟΚ, ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία —παρὰ τὴν σημαντικὴ θέσι ποὺ κατέχει ἡ γεωργία στὴν οἰκονομία τοὺς— ἔχουν ἐλλειμματικὸ ἀγροτικὸ ἰσοζύγιον. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἕνα μικρὸ πλεόνασμα ἐξαγωγῶν ἀγροτικῶν εἰδῶν. Ἡ Τουρκία ἔχει καὶ αὐτὴ πλεόνασμα — μεγάλο ὅμως : οἱ ἐξαγωγὲς ἀγροτικῶν προϊόντων ἀντιπροσωπεύουν τὰ 3/4 τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματός της ἀπὸ ἐξαγωγῆς. Ἐτσι λογικὸ εἶναι νὰ συμπεράνη κανεὶς ὅτι, σὰν μέλη τῆς ΕΟΚ, ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία θὰ ζημιωθοῦν ἀπὸ τὴν ΚΑΠ, ἐνῶ ἡ Ἑλλάς θὰ ὠφεληθῆ λίγο καὶ ἡ Τουρκία πολὺ.

Τὰ πράγματα, ὅμως, δὲν εἶναι τόσο ἀπλά. Ἡ Κοινότης δὲν προστατεύει ὅλα τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα ἐξ ἴσου. Τὸ χάσμα μεταξὺ τῶν «ἐσωτερικῶν» καὶ «ἐξωτερικῶν» τιμῶν εἶναι συνήθως μεγαλύτερο στὰ δημητριακὰ, στὸ γάλα, στὰ γαλακτοκομικὰ προϊόντα καὶ στὸ κρέας (μολονότι ἡ σχέση ποικίλλει), καὶ μικρότερο στὰ φρούτα, στὰ λαχανικὰ, στὰ καπνὰ καὶ στοὺς οἴνους. Ὅλες οἱ ὑποψήφιες χώρες, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Τουρκία, εἶναι εἰσαγωγεῖς δημητριακῶν καὶ κρεάτων καὶ σημαντικοὶ ἐξαγωγεῖς φρούτων, λαχανικῶν, κυρίως δὲ ἐσπεριδοειδῶν καὶ καπνῶν. Ὅπως ἔχει λοιπὸν ἡ κατάστασι, τὸ μόνον ὑποψήφιο μέλος, ποὺ ἔχει πιθανότητα νὰ ἀποκομίσῃ κάποιο καθαρὸ κέρδος ἀπὸ τὴν προστασία τῶν ἀγροτικῶν ἐξαγωγῶν μέσω τῆς ΚΑΠ, εἶναι ἡ Τουρκία.

Ἄλλὰ ἡ εἰσόδος νέων μελῶν εἶναι πιθανὸν νὰ προκαλέσῃ μεταβολὲς στὴν δομὴ τῆς παραγωγῆς, τῆς καταναλώσεως καὶ τοῦ ἐμπορίου τοὺς. Παραδείγματος χάριν, καθὼς οἱ χώρες αὐτὲς θὰ γίνωνται πῶς εὐπορες, ὁ πληθυσμὸς τοὺς θὰ καταναλίσκῃ ἐνδεχομένως περισσότερο κρέας. Στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1970, ἡ κατανάλωσι κρέατος στὴν Ἑλλάδα ἔφθανε μόνον στὰ 2/3 τοῦ μέσου ὄρου τῶν Ἑννέα, στὴν Ἰσπανία ξεπερνοῦσε λίγο τὸ 1/2, στὴν Πορτογαλία ὑπερνοῦσε κάπως τοῦ 1/2 καὶ στὴν Τουρκία ἦταν χαμηλότερη ἀπὸ τὸ 1/4 τῆς καταναλώσεως τῶν Ἑννέα. Σὲ κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς χώρες αὐτὲς ἡ ἀνοδος τοῦ εἰσοδήματος εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ταχύτερη αὐξησὶ τῆς ζητήσεως κρέατος, τὴν ὅποια θὰ μπορούσε νὰ καλύψῃ ἡ ἐγχωρία παραγωγή. Λόγω ὅμως τῶν προβλημάτων τῆς ἐκτροφῆς ζῶων στὸ κλίμα τῆς Μεσογείου, τυχὸν περαιτέρω αὐξησὶ τῆς ζητήσεως θὰ σήμαινε μεγαλύτερες εἰσαγωγὲς κρέατος ἢ ζωοτροφῶν.

ΒΟΥΝΑ ΑΠΟ ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ : — Ἄν οἱ ὑποψήφιες χώρες ἐγίνοντο μέλη τῆς ΕΟΚ, ἡ παραγωγή τοὺς σὲ μεσογειακὰ προϊόντα, ὅπως φρούτα, λαχανικὰ καὶ κρασί, θὰ ἐπαίρνε πιθανῶς μεγάλῃ ὠθησιν. Εἶναι σχεδὸν βέβαιο ὅτι τὸ δικό τους κόστος παραγωγῆς τῶν προϊόντων αὐτῶν εἶναι χαμηλότερο ἀπ' ὅ,τι τῶν Ἑννέα. Κατὰ συνέπειαν, μιὰ τιμὴ ποὺ θὰ ἦταν ἀρκετὰ ὑψηλὴ, ὥστε νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἀπὸ τοὺς Ἑννέα, θὰ μπορούσε νὰ ἐνθαρρύνῃ τὰ νέα μέλη νὰ αὐξή-

Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΟΚ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

	Έλλάς	Πορτογαλία	Ίσπανία	Τουρκία
— Άγροτική έκταση (έκατομμύρια εκτάρια *)	1,4 **	0,8	3,5	8,7
— Άγροτικό εργατικό δυναμικό (έκατομμύρια άτομων)	9,1	4,9	37,4	46,7
— Ποσοστόν του αγροτικού δυναμικού επί του συνολικού εργατικού δυναμικού	41 **	30	27	65
— Ποσοστόν του προερχομένου από την γεωργία άκαθαρίστου έγχωρίου προϊόντος	19	13	13	29
— Γεωργικές εξαγωγές (έκατομμύρια δολλαρίων)	310	273	936	695
έκ τών οποίων :				
φρούτα και λαχανικά (%)	43	36	63	53 ***
ποτά (%)	6	46	20	—
καπνά (%)	28	—	—	19
— Γεωργικές εισαγωγές (έκατομμύρια δολλαρίων)	255	443	1061	47
έκ τών οποίων :				
κρέας και κτηνοτροφικά προϊόντα (%)	52	9	16	—
δημητριακά (%)	14	32	15	—
έλαια και λίπη (%)	6	17	24	—
— Γεωργικό έμπορικό ίσοζύγιο (έκατομμύρια δολλαρίων)	55	-170	-125	648

Π η γ ή : ΟΟΣΑ. Τα στοιχεία άφορουñ στis άρχes τής δεκαετίας του 1970).

* Ένα εκτάριο = δέκα στρέμματα.
 ** Αυτά τα στοιχεία ίσως να διογκώνουν τον αριθμό των ατόμων που εξαρτώνται από την γεωργία σαν κύρια πηγή εισοδήματός τους.
 *** Συμπεριλαμβάνονται : δημητριακά, όσπρια, βαμβάκι, καπνός, φουντούκια, σουλτανίνα, έσπεριδοειδή κ.ά.
 — Δέν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

σους την παραγωγή τους. Άλλα αυτό ίσως έχει σαν αποτέλεσμα νέους μεγάλους σωρούς αγροτικών προϊόντων τής ΕΟΚ, που θα παραμείνουν αδιάθετα και θα προστεθούν στα «βουνά» από βοδινό κρέας και βούτυρο και στις «λίμνες» κρασιού, οι οποίες έχουν προκαλέσει πολλά προβλήματα στις σχέσεις Γαλλίας-Ίταλίας. Η Κοινότητα έχει ήδη υποφέρει κατά καιρούς από υπεραφθονία μήλων, άχλαδιών, τοματών, ροδακίνων και έσπεριδοειδών. Η είσοδος των νέων κρατών-μελών είναι δυνατόν να επιδεινώσει πολύ την κατάσταση. Μερικά δε από τα προϊόντα αυτά άλλοιώνονται τόσο γρήγορα, ώστε η άποθήκευσί τους να είναι πρακτικώς αδύνατη. Για να αντιμετωπισθούν, λοιπόν, τα πλεονάσματα, θα πρέπει η οι τιμές να μειωθούν κατά πολύ ή ο προϋπολογισμός τής Κοινότητος να επιβαρυνθής, ώστε να ανταποκριθής σε μια τόσο-σοβαρή και άπερίοριστη δέσμευση.

Μία αύξηση τής παραγωγής μεσογειακών προϊόντων θα μπορούσε, έξ άλλου, να φέρη την Κοινότητα σε δύσκολη θέση λόγω των υποσχέσεων που έχει δώσει σε άλλες χώρες. Συμφωνίες με τα περισσότερα κράτη τής Μεσογείου δεσμεύουν τους Έννεα να αγοράζουν από αυτά ποσότητες γεωργικών προϊόντων του είδους εκείνου που και τα τέσσερα υποψήφια νέα μέλη θα είχαν την διάθεση και το κίνητρο να παράγουν σε μεγαλύτερη κλίμακα. Η συμφωνία του Λομέ αναγκάζει, επίσης, την Κοινότητα να κρατήση ελεύθερο ένα μέρος τής αγοράς τής για ώρισμένα αγροτικά προϊόντα, που παράγονται από τον όμιλο των αφρικανικών χωρών, των χωρών τής Καραϊβικής και του Ειρηνικού Ώκεανού. Και στις Ένωμένες Πολιτείες, οι εκπρόσωποι των παραγωγών έσπεριδοειδών παρακολουθούν άγρυπνα τις εξελίξεις και θα άγωνισθούν σκληρά για να διατηρήσουν το μερίδιό τους στην αγορά τής Εύρώπης.

Τίποτα άπ' όλα αυτά δεν διαγράφει εύοιωνες τις προοπτικές τής Ελλάδος, τής Ίσπανίας και τής Πορτογαλίας να αύξησουν πολύ τις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων τους προς τους Έννεα, ώστε να έξουδετερώσουν το ύψηλότερο —λόγω ΚΑΠ— κόστος των εισαγωγών τους σε κρέας και δημητριακά. Η θέση τής Τουρκίας μπορεί να είναι καλλίτερη. Άν κατώρθωνε να «έπιστρατεύση» το τεράστιο αναπτυξιακό δυναμικό που διαθέτει στον άγροτικό τομέα, μία αύξηση τής παραγωγής έλαιωδών σπόρων, επί παραδείγματι —που η ΕΟΚ εισάγει

σε μεγαλύτερες ποσότητες άπ' ό,τι έξάγει— θα μπορούσε να όδηγήση στην σημαντική άνοδο του έξαγωγικού της εισοδήματος.

ΟΙ ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΠΛΟΥΣΙΩΤΕΡΟΙ.— Μία πρόσθετη προσασία των μεσογειακών προϊόντων, μέσω τής Κοινής Άγροτικής Πολιτικής, θα εύνοούσε ίσως την Ίταλία σε βαθμό που θα προκαλούσε αντιδράσεις. Η Κοινότητα έχει ήδη προσπαθήσει να περιορίση τις ζημιές που είχε προκαλέσει η ΚΑΠ στην ίταλική οικονομία, «κτιζοντας» ιδιαίτερα ψηλά προστατευτικά τείχη για το έλαιόλαδο και τον σκληρό σίτο και διαθέτοντας μεγάλο μέρος των κεφαλαίων, που προορίζονται για τον έξουχρονισμό τής Κοινοτικής γεωργίας, στην Ίταλία. Οι ίδιοι οι Ίταλοι έχουν υποστηρίξει, κατά καιρούς, ότι η εισδοχή νέων μεσογειακών μελών θα ένίσχυε την «φωνή του νότου» στην Κοινότητα και θα έξασφάλιζε μεγαλύτερη προστασία για τα προϊόντα του. Η Ίταλία, όμως, έχει πολύ μικρότερη ανάγκη βοήθειας από όση τα υποψήφια νέα μέλη, και οι βορειότερες χώρες θα έχουν άντηρησεις σε γενικές αύξήσεις των δαπανών τής ΚΑΠ, που θα βοηθούσαν έξ ίσου τους φτωχούς και τους σχετικώς πλουσίους έταίρους.

Ό,τι και αν γίνη για να ένισχυθούν τα υποψήφια νέα μέλη, θα σημαίνη μία μεταφορά πραγματικού εισοδήματος από τον βορρά στον νότο τής Κοινότητος. Τόσο η Γερμανία όσο και η Βρετανία είναι ήδη δυσαρεστημένες από το σημερινό ύψος δαπανών τής ΚΑΠ και φαίνεται πολύ άπιανο να θελήσουν να αύξηθής το βάρος αυτό άκόμη περισσότερο. Άλλα οι μεσογειακοί «νεοφώτιστοι» θα μπορούσαν πάντοτε να άντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα κατά αντίστροφο τρόπο : ασκώντας πίεσι για την μείωση τής προστασίας των δημητριακών και των κτηνοτροφικών προϊόντων μέσα στην ΕΟΚ. Αυτό θα συνέβαλε σημαντικά στην έξουδετέρωση των δυσμενών έπιπτώσεων τής ΚΑΠ στις χώρες τους, όπου τα είδη διατροφής έξακολουθούν να άπορροφούν μέχρι και 40% τής καταναλωτικής δαπάνης. Και θα μπορούσαν τότε να έλπίζουν στην ένθουσιώδη υποστήριξη εκ μέρους των καταναλωτών, των χωρών που κάνουν εισαγωγές των προϊόντων αυτών, καθώς επίσης και των άρμοδίων για τις πληρωμές τής Κοινότητος.